

Inicjatywa lokalna na rzecz rewitalizacji parku przy ul. Powstańców Warszawskich w Słupsku

- o budowie dialogu, case study

Fot. Seweryn Szpot

Słupsk 2014

opracowała: Małgorzata Łosiewicz

Spis treści:

Zmianie możemy biernie podlegać, albo być jej aktywnymi kreatorami

Wstęp.....	3
1. Miejsce: Historyczne Podgórze.....	4
2. Określenie potrzeb: wychodzimy w teren.....	8
3. Działania sąsiedzkie: jak zachęcić mieszkańców do współdecydowania?.....	10
4. Działania kulturalne: jak ożywić przestrzeń?.....	13
5. Finansowanie inwestycji.....	17
6. Długa droga donikąd: próba dialogu.....	19
Zakończenie.....	21

Fot. Adriana Wiaderna

Inicjatywa na rzecz rewitalizacji parku przy ul. Powstańców Warszawskich to pokłosie wcześniejszych drobnych inicjatyw społecznych, które realizowane były w latach 2010 – 2012. Były to między innymi warsztaty plenerowe, happening Słupskie Dziady czy wykonanie nasadzeń w ramach zbiórki ekologicznej. Były to działania akcyjne, spontaniczne, angażujące w pomniejszy sposób społeczność lokalną. Korzystając z przestrzeni publicznej natykaliśmy się na wiele problemów – m.in. niedziałające latarnie, nierówne płytki chodnikowe, niewystarczająca liczba ławek czy duża ilość śmieci. Zastanawialiśmy się, jak rozwiązać te problemy i zaczęliśmy rozmawiać z mieszkańcami. Z czasem okazało się, że te same kłopoty mają pozostali podgrodzianie.

Główne działania rozpoczęły się w roku 2013 z inicjatywy stowarzyszenia oraz małej grupy mieszkańców związane z udziałem w ogólnopolskiej akcji Masz Głos Masz Wybór. Ideą akcji jest angażowanie mieszkańców w działalność na rzecz lokalnej społeczności oraz budowanie dialogu mieszkańców z samorządem. Zadaniem grupy było zaplanowanie i realizacja inicjatywy lokalnej.

W niniejszym raporcie chcieliśmy przedstawić Wam w jaki sposób doszło do realizacji inicjatywy, w jaki sposób zachęcaliśmy mieszkańców do współrealizacji, udziału w konsultacjach, jak budowaliśmy dialog z władzami samorządowymi. Opowiemy o trudnościach wynikających z niedostatecznej komunikacji i o tym jak wraz z lokalnymi partnerami można ożywiać miejską przestrzeń.

Pierwszy etap prac renowacyjnych w parku powoli finalizuje się, ale to nie koniec działań. Grupa inicjatywna wciąż się rozrasta a chęć zmiany własnego otoczenia zaczyna promieniować na pozostałe miejsca dzielnicy i miasta.

Zapraszam do lektury

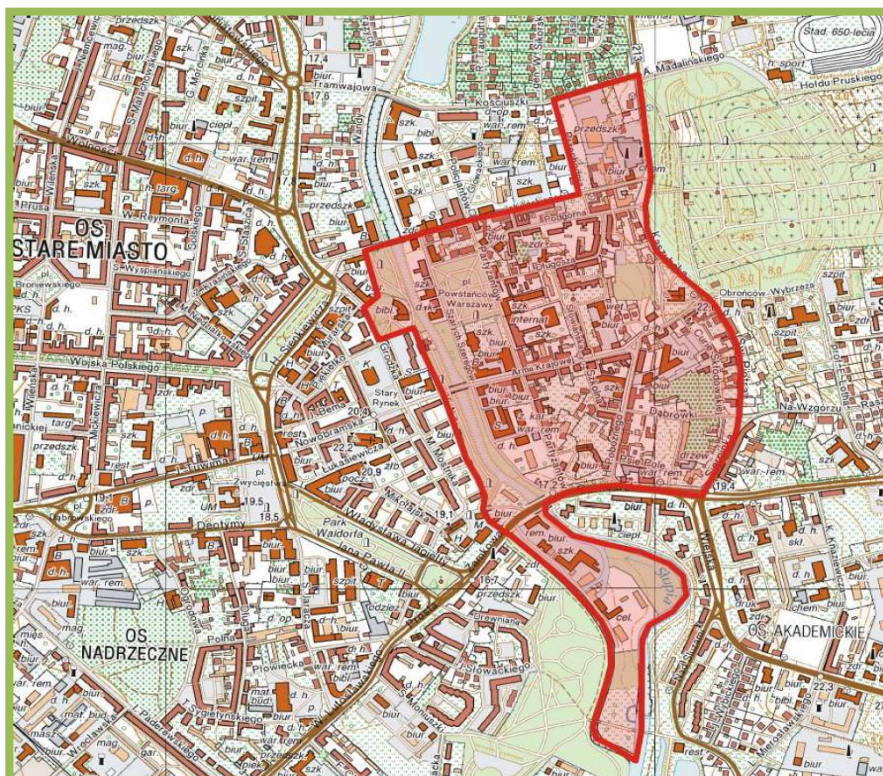
Małgorzata Łosiewicz
koordynatorka zadania

REWITALIZACJA to dosłownie przywrócenie do Życia. Pojęcie to odnosi się do kompleksowych akcji odnowy nie tylko tkanki technicznej obszarów, które uległy strukturalnej degradacji, ale także odnowy i aktywizacji tkanki społecznej, bez której osiągnięcie trwałych efektów rewitalizacji nie jest możliwe. Rewitalizacja to reakcja na kryzys obejmujący obszar zurbanizowany, proces wymagający współudziału społeczności lokalnej, jest działaniem wielowątkowym, kompleksowym, długofalowym i dotyka sfery społeczno-gospodarczej, ekologiczno-przestrzennej, a wszystkie procesy są im podporządkowane.

1. Miejsce:

Historyczne Podgórze

Podgórze to część miasta usytuowana niedaleko centrum. Struktura urbanistyczna kształtowana przez wieki nie uległa większym zmianom po dziś dzień. Większość budynków mieszkalnych wzniesiona została w okresie przedwojennym (do roku 1945 powstały 166 obiekty, w okresie 1945-1989: 19 budynków, a w okresie wolnej Polski zaledwie 3). Jedynie zachodnia część obszaru Podgrodzia uległa zmianom, w wyniku działań wojennych, w których wypalono i wyburzono część zabudowy.

Podgórze - Obszar problemowy ograniczony ulicami: Kaszubską, Św. Piotra, Sierpinka, Garncarską, Wyspą Młyńską, Francesco Nullo wraz z kompleksem Miejskiej Biblioteki Publicznej, Kilińskiego, Przechodnią, Kościuszki.

Ryc. 1. Mapa przedstawiająca granice obszaru problemowego / Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Słupska na lata 2009 - 2015

Obszar pełni dziś głównie funkcję mieszkalną z nielicznymi lokalami usługowymi na najniższych kondygnacjach budynków. Funkcje przemysłowe skupione były niegdyś wokół Starego Browaru i Wyspie Młyńskiej, gdzie dziś znajdują się obiekty podlegające opiece konserwatorskiej. Zachował się również przedwojenny układ komunikacyjny (za wyjątkiem części zachodniej).

Sytuacja społeczna wg. LPR

wysoki poziom ubóstwa:

łącznie ze świadczeń w 2011 r. skorzystało 1432 osób wartość wskaźnika wynosi 265 os/1 tys. mieszkańców (miasto Słupsk 47 os/1 tys.).

wysoki poziom długotrwałego bezrobocia:

liczba osób długotrwale bezrobotnych zameldowanych na obszarze rewitalizowanym na koniec stycznia 2011r. wynosiła 248. Wobec powyższych danych stopa bezrobocia długotrwałego jest równa 7,22% (miasto Słupsk 4,6%).

wysoki poziom przestępczości i wykroczeń:

w 2011 r. na zdegradowanym obszarze popełniono 1144 zdarzeń. Wartość omawianego wskaźnika wynosi: 260,1 (miasto Słupsk 62,7). Wśród zdarzeń kryminalnych dominują kradzieże, akty przemocy i dewastacje mienia.

Wilhelmstasse, obecnie ul. Armii Krajowej /
Fot. archiwum

Na terenie Podgrodzia znajduje się duża ilość pomników przyrody, największe skupiska to tereny parkowe na Placu Powstańców Warszawskich oraz bulwar nadrzeczny po zachodniej stronie Słupi. Oba przedstawiają bardzo wysoką wartość przyrodniczą i przestrzenną, niestety oba wymagają pilnych prac pielęgnacyjnych, odtworzeniowych i remontowych. W przypadku zieleni ulicznej nie zachował się żaden kompletny szpaler drzew. Według informacji zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji miasta Słupska na lata 2009 – 2015 obszar Podgrodzia cechuje się bardzo niskim zainwestowaniem w infrastrukturę. Większość kamienic nie była modernizowana od momentu budowy (ich trwałość została oszacowana na 100 lat i granica ta zostaje powoli przekroczona).

Ulica Podgórna / Fot. B. Koćmierowski

Teren wokół rzeki Słupi jest niezagospodarowany. W częściach zacienionych służy jako wysypisko śmieci, często urządzone są libacje alkoholowe – szczególnie po stronie zachodniej. Strona wschodnia (Bulwar Popiełuszki) jest słabo zagospodarowana, natomiast

słupszczanie chętniej tam przebywają. W bliskim sąsiedztwie parku oraz rzeki znajdują się instytucje państwowe, jednostki kultury i placówki oświatowe. Swoje siedziby mają również organizacje pozarządowe. Wśród kamienic znajdują się małe, niezagospodarowane przez mieszkańców podwórka, mniejsze tereny zielone i dwa place zabaw.

Opracowano na podstawie Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Słupska na lata 2009 – 2015, materiały stowarzyszenia ze spacerów badawczych w latach 2013 – 2014.

Park rok ok. 1919 /Fot. archiwum

W pierwszej połowie XIX wieku pomiędzy ulicami Partyzantów (Blumenstrasse, prawdopodobnie ze względu na kwiaty polne rosnące na łące stykającej się z tą ulicą) a Szarych Szeregów (Wasserstrasse, ze względu na równoległość i bliskość do rzeki, jak również z powodu częstego zalewania wodą) rozciągała się podmokła łąka zwana kowalską (od położonej w okolicy kuźni). Były to tereny najniżej położone w mieście, około 15 m n.p.m. i dość często zalewane przez wody Słupi. W 1859 roku, po wybudowaniu budynku liceum i częściowym wzmocnieniu brzegów Słupi teren ten nie pasował do nowego otoczenia. łąka została wstępnie uporządkowana przez zasadzenie dookoła drzew i wykonanie przejściowych ścieżek. Na początku XX wieku, po postawieniu budynku starostwa powiatowego na miejscu dawnej kuźni, zakątek ten stał się miejscem reprezentacyjnym i wymagał dalszego uporządkowania. Inicjatorem tego działania był mieszkaniec Słupska, rajca miejski i właściciel księgarni Karol Schrader. Schrader był społecznikiem, który założył już wcześniej dwa parki bogate w liczne stawy i krzewy ozdobne. Do czasów obecnych park uległ kilkukrotnym zmianom, nie zachował się m.in. historyczny układ alejek a w miejscu centralnego klombu uruchomiono niegdyś fontannę. W latach 2007 -2014 funkcjonował tam mały klomb.

15 września 1945 r. w parku nastąpiło uroczyste odsłonięcie pierwszego w Polsce pomnika Powstańców Warszawskich, w bezpośrednim sąsiedztwie mogił ekshumowanych 3 sierpnia 1945 r. Polaków i Rosjan. Stanął on na miejscu pomnika Huzarów Słupskich.

Uroczyste odsłonięcie pomnika, 15 września 1946 r.
/Fot. archiwum

Prowizoryczny pomnik wzniesiony z desek symbolizujący mur warszawski, na którego tle Niemcy dokonywali masowych egzekucji Polaków. Monument po roku groził zawaleniem, dlatego z inicjatywy Stanisława Wysockiego (ówczesnego naczelnika oddziału Urzędu Informacji i Propagandy) Zarząd Miejski w maju 1946 r. uchwalił wzniesienie w miejscu dotychczasowego pomnika „coś naprawdę godnego”.

Zgromadzony przez społeczny Komitet Budowy Pomnika środki pochodzące z darów i ofiar mieszkających wówczas w Słupsku Polaków pozwoliły na bardzo szybka realizację nowego pomnika, którego projektantem był Jan Małeta, a wykonawcami Stanisław Kołodziejski i S. Wąsowicz. W związku z pracami renowacyjnymi prowadzonymi do 2010 roku pomnik utracił swoją historyczną warstwę.

Park jest głównym centrum aktywności skupiającym mieszkańców Podgrodzia i okolic.

2. Określenie potrzeb: Wychodzimy w teren

Działając w przestrzeni parku napotkaliśmy na wiele problemów – m.in. niedziałające latarnie, nierówne płyty chodnikowe, niewystarczająca liczba ławek (jeżeli już były to wybrukowane), zaniedbane pomniki przyrody czy duża ilość śmieci. Zastanawialiśmy się, jak rozwiązać te problemy a ponieważ najczęściej o danej przestrzeni wiedzą jej użytkownicy, zaczęliśmy rozmawiać z mieszkańcami. Z czasem okazało się, że te same niedogodności odczuwają pozostali podgrodzianie. Przystępując do działania postanowiliśmy sprawdzić w jaki sposób mieszkańcy korzystają z parku, czego im brakuje, co by chcieli zmienić, czy przestrzeń jest dostosowana do ich potrzeb. W grupie roboczej wybraliśmy kilka metod, aby zdiagnozować przestrzeń:

Happening w parku, zbieranie ankiet /Fot. R. Chomicki

- **Ankieta** realizowana w terenie, kierowana do mieszkańców okolicznych kamienic, osób pracujących w pobliżu parku, młodzieży, gości sąsiadującego z parkiem hotelu. Ankieta miała nam pomóc w ocenie przestrzeni oraz w zebraniu pomysłów na realizację inwestycji.
- **Otwarte spotkania** z mieszkańcami i ekspertami, prowadzone przez moderatora. Dzięki temu mogliśmy stworzyć przestrzeń do wymiany poglądów i pomysłów. Odbłyły się cztery spotkania w różnych godzinach (najczęściej w późnych godzinach popołudniowych) tak aby umożliwić zabranie głosu jak największej ilości osób. W spotkaniach uczestniczyła młodzież, osoby dorosłe, seniorzy.
- **Spacer badawczy** z pełną dokumentacją fotograficzną. Dzięki takiej formie wraz z

mieszkańcami mogliśmy poznać każdy szczegół przestrzeni. W spacerze uczestniczyli również przedstawiciele władz samorządowych odpowiadający bezpośrednio za prace w parku.

- **Mapowanie behawioralne** – dzięki tej metodzie mogliśmy zbadać zachowania słupszczan na obszarze parku. Za pomocą specjalnych formularzy wolontariusze obserwowali przestrzeń w różnych porach dnia zaznaczając najczęstsze aktywności. Ta metoda dostarczyła nam informacji o podziale parku na różne sfery (m.in.

wypoczynkowe, przestrzeń do zabaw, miejsca spotkań). Wykorzystaliśmy również elementy tego badania do planowania działań integracyjnych. Okazało się, że część mieszkańców wykorzystywała trawniki do piknikowania.

- **Zliczanie**, czyli systematyczne gromadzenie danych liczbowych dotyczących ludzi odwiedzających park. Zliczanie pomogło nam określić stopień wykorzystania przestrzeni przez osoby w różnych grupach wiekowych.
- **Konkurs plastyczny** - czyli głos dzieci w sprawie parku. Ponieważ z parku korzystają również dzieci z okolicznych kamienic, chcieliśmy aby również zabrały głos w sprawie planowanej renowacji. Konkurs kierowany był do dzieci od 4 do 12 lat. Ich zadaniem było przedstawienie w dowolnej formie plastycznej parku ich marzeń. Rozstrzygnięcie konkursu wraz z wystawą prac miało miejsce podczas wydarzenia plenerowego „Noc Kupały”.
- **Analiza danych zastanych** - sprawdzenie planów zagospodarowania przestrzennego, rysu historycznego w miejskich archiwach, informacji na temat parku znajdujących się u Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, sprawdzenie dokumentacji projektowych i działań podjętych przez Zarząd Infrastruktury Miejskiej w sprawie renowacji, analiza map z uzbrojeniem terenu oraz dokumentacji związanej z zielenią. Ważnym dokumentem okazał się również Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Słupska na lata 2009 -2015 oraz dane statystyczne związane z mieszkalnictwem, stopą bezrobocia czy liczba pobieranych świadczeń z opieki społecznej.

Spotkanie konsultacyjne /Fot. R. Chomicki

Dzięki różnorodności zastosowanych metod badania przestrzeni mogliśmy znaleźć odpowiedzi na wszystkie, nurtujące nas pytania. Ważny partnerem okazali się urzędnicy, którzy udzielali wszystkich niezbędnych informacji i wspierali działania od strony merytorycznej. Pomogli nam określić obszar, który może zostać poddany konsultacjom ze względu na specyfikę terenu oraz częściową opiekę Konserwatora Zabytków. Staraliśmy się

zainteresować radnych z okręgu wyborczego, w którym znajduje się park natomiast nie otrzymaliśmy żadnej odpowiedzi.

Wszystkie informacje zostały zebrane w formie raportu, który został zaprezentowany podczas ostatniego spotkania konsultacyjnego. Z uwagi na różnorodność problemów i ich dużą liczbę ważne było ustalenie priorytetów i podział inwestycji na etapy. W jaki sposób zaangażowaliśmy do dialogu mieszkańców? O tym opowiemy szerzej w kolejnej części.

Park przed renowacją /Fot. M. Łosiewicz

Badania pomogły nam określić:

- problemy związane z **jakością infrastruktury**

(zbyt mała liczba ławek, zbyt mała liczba koszy na śmieci, brak koszy na psie odchody, nierówne ścieżki, nierówne płyty chodnikowe, brakujące elementy chodnika, nierówny teren na trawnikach, niewystarczające oświetlenie parku – zbyt mała liczba lamp i zanieczyszczone klosze, brak дренаżu i systemu odwadniającego, brak podjazdów dla wózków, zlikwidowanie fontanny, pozostawienie w centralnej części nasypu z krzewami)

- problemy z **zielenią**

(brak należytej opieki nad pomnikami przyrody: nadmierne rozrastanie się korony drzew znajdujących się na skraju, która zaciemnia mieszkania w pobliskich kamienicach; wysoki poziom wód gruntowych; usychanie drzew, duża liczba drzewek owocowych, brak innych nasadzeń w tym ozdobnych, zaciemnienie części parku)

- problemy z **funkcjonowaniem** parku

(brak miejsca do zabawy dla dzieci, nieregularne i nienależyte sprzątanie terenu parku, brak wydarzeń o charakterze kulturalnym i integrujących mieszkańców okolicy, niewykorzystanie potencjału historycznego, brak miejsca do wypoczynku dla seniorów)

3. Jak zachęcić mieszkańców do współdecydowania?

Kiedy chcemy zaplanować działania w przestrzeni, ważne jest to, aby zaangażować do tego jej użytkowników. Ponieważ konsultacje społeczne w mieście nie cieszyły się nigdy dużą popularnością, mieszkańcy niechętnie uczestniczyli w dialogu z władzami samorządowymi a i same władze samorządowe nie traktowały mieszkańców jako partnerów w działaniu, nie mieliśmy łatwego zadania. Zaraz po zaplanowaniu działań postanowiliśmy włączyć lokalne media, które pomogły nam nagłośnić rozpoczęcie konsultacji. Powstał szereg reportaży, artykułów. Informacje o konsultacjach umieszczaliśmy na portalach internetowych, przekazywaliśmy przechodniom wraz z ulotkami czy rozmieszczaliśmy je w formie plakatów na klatkach schodowych, w sklepach i sąsiednich instytucjach. W przeddzień pierwszego spotkania konsultacyjnego zorganizowaliśmy ekohappening połączony z odsłonięciem gry planszowej powstałej na pniu ściętego pomnika przyrody. Zorganizowaliśmy gry i zabawy dla dzieci a dorośli mogli wypełnić ankietę, porozmawiać o problemach oraz otrzymali zaproszenie na konsultacje.

EKOhappening w parku /Fot. R. Chomicki

Niestety frekwencja na pierwszym spotkaniu nie była zadowalająca. Oprócz zaproszonych gości (Miejskiej Ogrodniczki i Pełnomocnika Prezydenta ds. Organizacji Pozarządowych) przyszło 15 mieszkańców. Bardziej otwarta postawa urzędników i stworzenie przestrzeni do swobodnej dyskusji na temat problemów parku spowodowało, że mieszkańcy sami zaczęli informować sąsiadów o terminie kolejnych spotkań i z konsultacji na konsultacje zainteresowanych przybywało.

Skuteczniejszą formą dialogu były bezpośrednie spotkania ze słupszczanami w parku. Zorganizowaliśmy 11 wydarzeń plenerowych podczas, których pytaliśmy mieszkańców o potrzeby, o pomysły na rozwiązanie problemów. Na dużej planszy każdy mógł zaznaczyć wszystko to, co było dla niego ważne. Ponieważ media monitorowały przebieg prac, każdy otrzymywał bieżące informacje o stanie parku oraz pomysłach na jego rewitalizację.

Dziś już wiemy, że najlepszym sposobem na zachęcenie mieszkańców do współdecydowania jest pokazanie siły ich opinii. Ponieważ część problemów mogliśmy rozwiązywać na bieżąco w formie interwencji (np. przycięcia gałęzi, czyszczenia kloszy w lampach co wpłynęło na poprawę jakości oświetlenia czy zwiększenie częstotliwości wywozu śmieci z parku) mieszkańcy mogli zauważyć, że ktoś ich wysłuchał, ich opinia była ważna i co więcej problem został rozwiązany. Ponieważ dla urzędników podejmowanie dialogu z mieszkańcami nie było czymś naturalnym, naszym zadaniem był monitoring każdego etapu inwestycji i dopilnowanie, aby każda zmiana była konsultowana bądź podawana do publicznej wiadomości.

Ponieważ naszym zadaniem było dotarcie do jak największej liczby mieszkańców, poszukiwaliśmy różnych kanałów komunikacji. Okazało się, że drugim miejscem spotkań podgrodzian był sklep osiedlowy. Dzięki uprzejmości właścicielki mogliśmy zostawiać tam ważne informacje, wywieszać plakaty czy zbierać opinie dotyczące planowanych inwestycji.

Ważnym elementem budowania dialogu było powołanie grupy roboczej złożonej z członków stowarzyszenia, mieszkańców oraz ekspertów. Jej zadaniem było planowanie prac, poddawanie etapów inwestycji do konsultacji, monitorowanie przebiegu prac renowacyjnych oraz interweniowanie w sprawach dotyczących osiedla. Spotkania odbywają się do tej pory i są związane z planowaniem innych inicjatyw.

O czym należy pamiętać?

- Wyjdź do mieszkańców, rozmawiaj z nimi, słuchaj (pracuj w terenie);
- Spotkania powinny mieć charakter otwarty;
- Planując konsultacje zadbaj o to, aby były dostępne dla każdej z grup (dostosuj godziny do osób pracujących, zadbaj o miejsce, zadbaj o rzetelną informację o przedmiocie konsultacji);
- Współpracuj z mediami i lokalnymi instytucjami, pozyskuj partnerów do działania, dzięki temu masz możliwość dotarcia do większej liczby osób;
- Podsumuj każdy etap prac, informuj o jej przebiegu;
- Korzystaj ze swoich praw (m.in. do dostępu do informacji publicznej, do składania wniosków i uwag);

4. Działania kulturalne: jak ożywić przestrzeń?

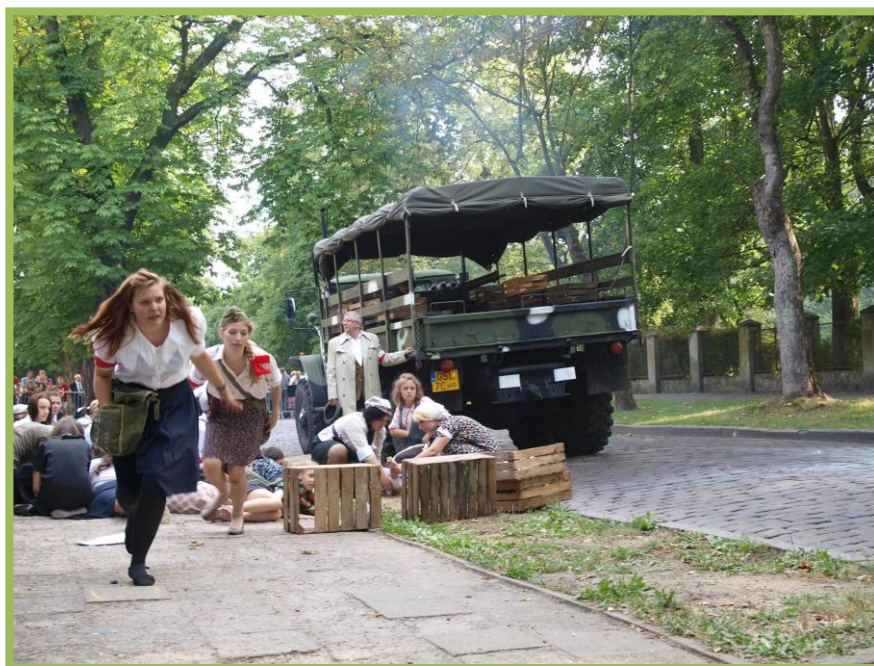
Jednym z problemów na jaki wskazywali mieszkańcy była „śmierć kulturalna” parku. Pomimo tego, iż przestrzeń otaczają instytucje takie jak dom kultury, dwie szkoły średnie, uczelnia wyższa, dwie organizacje pozarządowe czy starostwo powiatowe niechętnie były podejmowane pomniejsze inicjatywy na rzecz ożywienia parku. Postanowiliśmy wyjść naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców. Zaplanowaliśmy szereg imprez o charakterze kulturalnym i edukacyjnym korzystając z informacji, które pozyskaliśmy w wyniku przeprowadzonych działań. Podgrodzianom zależało na integracji sąsiedzkiej społeczności, na stworzeniu miejsca do zabaw dla dzieci czy wykorzystaniu potencjału historycznego. Aby łatwiej zorganizować te wydarzenia plenerowe postanowiliśmy podjąć współpracę z instytucjami sąsiadującymi z parkiem. Powołaliśmy Partnerstwo ds. Ożywiania Podgrodzia, w skład którego weszło ponad 9 instytucji (Instytut Muzyki Akademii Pomorskiej, Młodzieżowy Dom Kultury, I Liceum Ogólnokształcące, Przedszkole Miejskie nr 1, Zespół Szkół Ogólnokształcących i Ekonomicznych, Warsztaty Terapii Zajęciowej Diament, Agencja Promocji Regionalnej „Ziemia Słupska”, Bałtycka Galeria Sztuki Współczesnej oraz Stowarzyszenie Rozwoju INSPIRACJE). Dzięki partnerstwu wiele z wydarzeń mogło być zorganizowanych bezkosztowo. Uzyskaliśmy również stały patronat mediów: tygodnika „Teraz Słupsk” oraz radia FAMA

Podpisanie umowy partnerskiej /Fot. M. Łosiewicz

W latach 2013 – 2014 odbyły się następujące wydarzenia w wyniku współpracy partnerskiej:

- Eko wariacje - inauguracja akcji w parku, zbieranie ankiet, rozmowy z mieszkańcami, gry i zabawy ekologiczne dla dzieci, odsłonięcie gry planszowej na pniu świątego drzewa;
- Noc Kupały - wydarzenie kulturalne inspirowane mitologią Słowian. W ramach, którego odbył się spektakl plenerowy, wystawa fotograficzna, bieg świętojański, konkursy na najładniejszy wianek oraz zostało zorganizowane stoisko twórcze. W roku 2014 inicjatywa przeniosła się nad brzeg Słupi gdzie dodatkowo wieczór uatrakcyjniały występy zespołów folkowych;
- Akcja jeden.zeroosiem - uroczystości związane z 69. i 70 rocznicą wybuchu Powstania Warszawskiego. W ramach obchodów słupszczanie mogli wziąć udział w miejskiej grze powstańczej, uczestniczyć w ceremoniale oraz zobaczyć inscenizację walk powstańczych przygotowaną przez 4 grupy rekonstrukcyjne. W roku 2014 w inscenizacji uczestniczyło ponad 70 wolontariuszy- mieszkańców Podgrodzia, historyków, pasjonatów;

Inscenizacja wybuchu Powstania Warszawskiego 2014
/Fot. A. Wiaderna

- Dziady - impreza plenerowa nawiązująca do obrządków starostwianskich. Podczas II słupskiego antyhalloween została podpisana umowa partnerska;
- Nie dla papierosa - happening w parku przygotowany dla młodych słupszczan z okazji międzynarodowego dnia rzucania palenia;
- Ocieplanie parku na zimę - happening twórczy, podczas którego słupszczanie przy dużym zaangażowaniu przedszkolaków oraz warsztatów terapii zajęciowej robili na drutach

kubraczki na lampy a wolontariusze malowali betonową misę po starej fontannie, która miała zostać zlikwidowana podczas prac renowacyjnych;

- 12 pikników sąsiedzkich - imprezy plenerowe, tematyczne dla starszych i młodszych mieszkańców Podgrodzia. Pikniki były okazją, aby wspólnie się spotkać, pogrillować, pobawić i porozmawiać o problemach. Każdy piknik przyniósł inne atrakcje dla najmłodszych, występy młodych, słupskich artystów. Słupszczanie mogli usiąść na kocu, poczytać książki z mobilnej biblioteczki, pograć w gry planszowe, badmintona czy piłkę siatkową. Mogli również korzystać z grilla, wziąć udział w konkursach i grach. Ale przede wszystkim mogli poznać swoich sąsiadów, porozmawiać z nimi i wspólnie zastanowić się nad przestrzenią, jaką ich otacza, zastanowić się nad tym, co można zrobić dla siebie i innych.

Noc kupały 2014 / Fot. M. Łosiewicz

- Cykliczne warsztaty twórcze, międzypokoleniowe (wspólne dzierganie, teatr uliczny);
- Akademia Zabaw Podwórkowych – spotkania dla najmłodszych z zabawami podwórkowymi dziadków i rodziców. Spotkania miały charakter międzypokoleniowy, starsze osoby z chęcią włączały się do zajęć;
- Wystawa fotograficzna „Historyczne Podgrodzie” – przygotowana wspólnie z mieszkańcami wystawa zawierająca historyczne zdjęcia Podgrodzia (głównie lata 1870 - 1940);

Obecnie planowane są wydarzenia na 2015 rok, jednakże aby zapewnić trwałość osiągniętych rezultatów potrzebne są cykliczne spotkania. Od lutego 2015 roku jako stowarzyszenie otwieramy pierwszy w Słupsku Dom Sąsiedzki – miejsce lokalnej aktywności.

Wydarzenia o charakterze kulturalnym i edukacyjnym miały być alternatywą do znanych mieszkańcom sposobów spędzania wolnego czasu. Były alternatywą dla telewizora i samotnego przesiadywania w domach. Pogoda była różna, więc mieszkańcy wykorzystywali każdą chwilę na spędzenie czasu wśród zieleni i z ludźmi, których łączy ich naprawdę wiele.

Sianie nasturcji z sąsiadami / Fot. M. Łosiewicz

Sąsiedzkie soboty, Noc Kupały czy ocieplanie parku to wydarzenia, które były odpowiedzią na brakujące w naszym mieście spontaniczne akcje, imprezy, które by aktywizowały mieszkańców, pobudzały do kreatywnych działań i dawały poczucie przynależności do jakiejś wspólnoty. Była to nowa forma spędzania czasu dla słupszczan i nowa forma wykorzystywania przestrzeni. Nikt przecież nie grillował wcześniej w parku i nie wylegiwał się na trawie. Większość z mieszkańców siedziała w oknach i wypatrywała kolejnych zdarzeń. Z czasem wychodzili z domów i obserwowali zabawy stojąc przed parkiem. Z tygodnia na tydzień byli coraz bliżej sceny, by wreszcie po miesiącu aktywnie uczestniczyć w zabawie. Mieszkańcy

włączyli się w przygotowanie zabaw, potraw na grilla, aktywnie uczestniczyli w każdej kolejnej imprezie angażując innych swoich sąsiadów. Wkładem własnym była przede wszystkim praca wolontariacka przy prowadzeniu zabaw, sprzątaniu parku czy przygotowaniem potraw dla innych.

5. Finansowanie inwestycji

W wyniku konsultacji inwestycja pod nazwą renowacja parku przy ul. Powstańców Warszawskich została podzielona na etapy. Ponieważ budżet miasta nie uwzględniał od 10 lat renowacji parku trzeba było szukać innych sposobów na realizowanie pierwszych etapów inwestycji.

Narzędziem, które chcieliśmy wykorzystać była **inicjatywa lokalna**, czyli wspólne działanie mieszkańców i władz samorządowych. Jeśli mieszkańcy chcą zmienić coś w swoim otoczeniu mogą wystąpić do władz z wnioskiem w tej sprawie. W realizację inicjatywy angażują się obie strony – np. mieszkańcy deklarują, że poświęcą swój wolny czas, a władze kupują niezbędny sprzęt. Przygotowując się do złożenia wniosku członkowie grupy roboczej spotykali się z ekspertami. Niestety projekt w sprawie inicjatywy lokalnej został odrzucony z powodów formalnych. Zarzucono nam błędy w kosztorysie, choć był on przygotowywany wraz z pracownikami Zarządu Infrastruktury Miejskiej, którzy mają doświadczenie w realizacji podobnych zadań. Porażkę udało się zamienić w sukces, gdy okazało się, że w zespole ds. wspierania inicjatywy lokalnej w Słupsku nie ma żadnego eksperta od projektów infrastrukturalnych, a przecież większość zgłaszanych projektów dotyczy właśnie tego rodzaju zmian. Na podstawie swoich doświadczeń złożyliśmy propozycje do zmian w uchwale Rady Miejskiej o inicjatywie lokalnej. Wniosek został przyjęty, a w skład nowego zespołu weszły osoby, które dobrze znają się na sprawach, które najbardziej interesują mieszkańców. Od 2014 roku komisja ds. inicjatywy lokalnej ma obowiązek konsultowania projektów infrastrukturalnych z ekspertami.

Pierwsze prace / Fot. M. Łosiewicz

Po pierwszej porażce postanowiliśmy zgłosić przebudowę parku do słupskiego **budżetu obywatelskiego** (edycji pilotażowej). Pomysł renowacji parku został zakwalifikowany do głosowania, a eksperci wycenili go na maksymalną kwotę, o którą można było się wtedy ubiegać, czyli na 450 tysięcy złotych. Pozwoliło to na zwiększenie zakresu prac, ponieważ inicjatywa lokalna to kwoty rzędu 30 tysięcy złotych, co mogłoby rozwiązać problem braku ławek czy koszy na śmieci, ale sprawa nawierzchni parku niestety została w dalszym ciągu nierozwiązana. Wraz z mieszkańcami zorganizowaliśmy akcję, zbieraliśmy głosy poparcia pod wnioskiem aż w końcu udało się zadanie zakwalifikować do realizacji. O tym jak wyglądała dalsza współpraca na tej płaszczyźnie opiszemy w kolejnej części.

▪ W ramach inwestycji mogliśmy zrealizować następujący zakres prac:

- inwentaryzacja infrastruktury podziemnej
- przygotowanie instalacji pod fontannę
- przygotowanie odpływów na deszczówkę wraz z drenażami
- wyrównanie nawierzchni, likwidacja starych płyt chodnikowych
- położenie nowej nawierzchni
- montaż nowych ławek (20 sztuk) i koszy na śmieci

▪ Dodatkowe prace wykonane w parku:

- prace pielęgnacyjne na pomnikach przyrody w tym m.in. przycięcie przeszkadzających mieszkańcom gałęzi, uprzątnięcie połamanych konarów i usunięcie dzikich drzewek
- oczyszczenie kloszy (za wymianę oświetlenia odpowiada Zakład Energetyczny, prace mają zostać zrealizowane w I poł. 2015 roku)

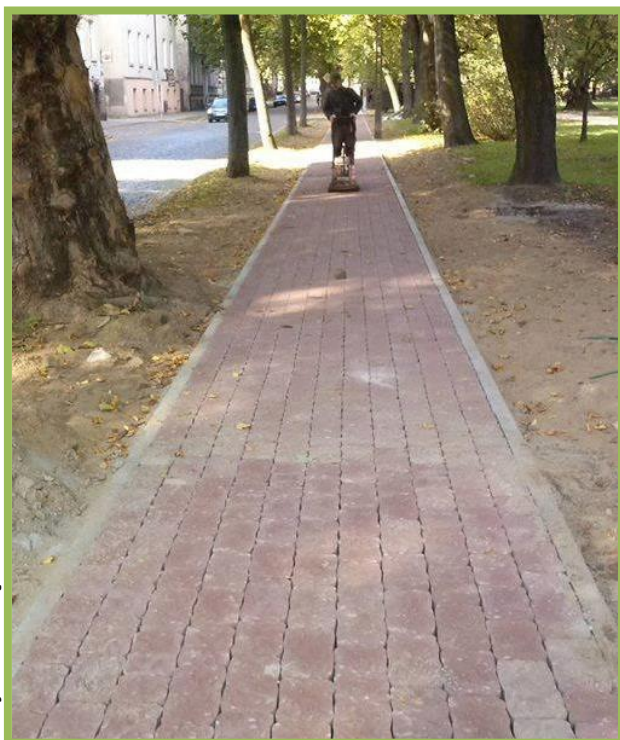
Ponieważ środki przeznaczone na renowację w ramach budżetu obywatelskiego nie wyczerpały wszystkich potrzeb, chcemy aby kolejne etapy inwestycji finansowane były z innych źródeł. Przy udziale środków Muzeum Powstania Warszawskiego i Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego staramy się pozyskać środki finansowe na renowację pomnika Bohaterów Warszawy, planowana jest również zbiórka publiczna przy okazji obchodów rocznic historycznych i świąt państwowych. Fundusze na nowe nasadzenia czy budowę fontanny posadzkowej, która z woli mieszkańców ma zastąpić pustą przestrzeń po nasypie chcemy pozyskać przy współpracy z Urzędem Miasta z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska.

6. Długa droga donikąd: próba dialogu

Aby zapewnić powodzenie prowadzonym działaniom ważny jest dialog przy pełnym udziale mieszkańców, grupy inicjatywnej oraz samorządu. Po szeregu spotkań konsultacyjnych, akcji informacyjnej zostaliśmy zapewnieni, że każdy etap prac będzie konsultowany z mieszkańcami. Jak wyglądał dialog w praktyce? Po zatwierdzeniu budżetu miasta na 2014 rok zgodnie z regulaminem Budżetu Obywatelskiego podmiot odpowiedzialny za realizację zadania (w tym przypadku Zarząd Infrastruktury Miejskiej) powinien spotkać się ostatecznie z grupą inicjatywną i według projektu powstałego w wyniku konsultacji ogłosić przetarg na realizację inwestycji. Tak się jednak nie stało. W marcu 2014 roku ekipa budowlana zaczęła rozbierać zewnętrzne alejki w parku. Wraz z mieszkańcami byliśmy przekonani, że rozpoczął się już proces renowacyjny. Jak się później okazało Zarząd Infrastruktury Miejskiej podjął decyzję o całkowitej likwidacji alejek ze względu na zły stan korzeni pomników przyrody. Wbrew woli mieszkańców alejki zostały zlikwidowane a w ich miejscu przez najbliższych kilka miesięcy był piach utrudniający poruszanie się w okolicach parku. Ponieważ Zarząd Infrastruktury Miejskiej (pomimo wcześniejszej wzorowej współpracy) nie chciał podjąć dialogu ws. przywrócenia alejek grupa inicjatywna wraz z mieszkańcami, radnymi i kandydatami na urząd prezydenta zorganizowała akcję i zbierała podpisy pod projektem uchwały w ramach obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej mieszkańców. W ciągu dwóch dni udało się zebrać 400 podpisów, które zostały przedstawione na najbliższej sesji Rady

Miasta. Decyzją Prezydenta, Zarząd Infrastruktury Miejskiej przywrócił alejki zewnętrzne w ramach prac renowacyjnych.

Do momentu ogłoszenia przetargu na wykonanie prac renowacyjnych jako grupa inicjatywna musieliśmy interweniować ws. braku jakichkolwiek postępów w przygotowaniu dokumentacji. Odbyły się dwa spotkania z przedstawicielami samorządu, mieszkańców oraz mediów, które wspierały nas w egzekwowaniu obietnic danych przez władze samorządowe. Dzięki temu każdy etap prac był omawiany i dokumentowany w formie fotograficznej.

Alejki zewnętrzne/ Fot. R. Chomicz

Prace renowacyjne zakończyły się w listopadzie 2014 roku. Niestety nie zostały one wykonane należycie. Mieszkańcy kontaktowali się z nami w sprawie braku podjazdów dla wózków, ławek zamontowanych bezpośrednio do kostki brukowej czy nierówno położonej nawierzchni. Po kilku pisemnych interwencjach okazało się, że Zarząd Infrastruktury Miejskiej dokonał sam odbioru prac bez udziału mieszkańców ani wnioskodawców.

Po kolejnej interwencji (u Prezydenta Miasta) zorganizowaliśmy spacer badawczy dla mieszkańców i odbiór z udziałem mediów oraz wszystkich zainteresowanych.

Odbiór prac / Fot. Kanał 6

Wszystkie uwagi zostały złożone pisemnie i mają zostać uwzględnione w ramach gwarancji przez wykonawcę. Dzięki tej interwencji wszystkie inwestycje realizowane w ramach Budżetu Obywatelskiego będą odbierane wspólnie z mieszkańcami i wnioskodawcami.

Zakończenie

Mieszkańcy zaczęli odważniej mówić o swoich potrzebach i oczekiwaniach. Wydarzenia kulturalne i integracyjne w parku (Noc Kupały, Inscenizacja wybuchu Powstania Warszawskiego, Dziady, Dni sąsiada, Twórcze warsztaty plenerowe, pikniki sąsiedzkie) oraz szeroko przeprowadzone konsultacje w zakresie parku przy ul. Powstańców Warszawskich, doprowadzenie do jego renowacji oraz nadzór nad jej przebiegiem przez samych mieszkańców zbudowały nie tylko potencjał napędzający zmiany, ale także spowodowały że mieszkańcy uwierzyli, iż mogą wpływać na zmianę przestrzeni publicznej i swojej sytuacji. Władze samorządowe powoli stają się partnerem do działań i sami też zaczynają traktować mieszkańców jako partnerów wspólnego dialogu, choć na każdym etapie trzeba przypominać o roli jaką grają mieszkańcy miasta, użytkownicy przestrzeni.

Prace renowacyjne dobiegły końca, czekamy za zakończenie prac gwarancyjnych, aby móc cieszyć się wspólnie z mieszkańcami przyjazną dla użytkowników przestrzenią. W ramach partnerstwa planowany jest szereg działań aktywizacyjnych wychodzących poza teren parku, wchodzących do podwórek przy kamienicach, czy do domu sąsiedzkiego, ponieważ rewitalizacja jest procesem, który obejmuje wszystkie sfery w tym również społeczne.

Jeżeli za Waszym pomysłem stoją ludzie, ich oczekiwania, potrzeby i pasje możecie naprawdę wiele zdziałać! My mamy już pewność, że wszystko zaczyna się od drugiego człowieka, od sąsiada za ścianą i rozmowy. Czasami wystarczy mały impuls, by realizować cele, które kiedyś wydawały się nieosiągalne.

11. piknik sąsiedzki/ Fot. K. Kazimierczyk

Stowarzyszenie Rozwoju
INSPIRACJE

Słupsk, ul. Partyzantów 33
www.inspiruj.org